

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1.20, z dostavljanjem na dom K 1.50; s pošto celoletno K 20.—, polletno K 10.—, četrtletno K 5.—, mesečno K 1.70. — Za inozemstvo celoletno K 30.—. — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITICEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 6. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglašanju 50% pust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Pred novimi krvavimi dogodki.

Sporna vprašanja.

Z izbruhom balkanske vojne (balkanske krize po mnenju evropskih diplomatov) se je na Balkanu pojavila cela vrsta vprašanj, ki niso bila nič kaj enostavna in v kojih zagrešitev se je hotelo in se še hoče poseči po orožju, ki naj preseka gordijski voz.

Najprej vprašanje avtonomne Albanije, katero so zasedli Srbi kot turško provinco, v kar so imeli popolno pravo, ki vlada v vojni. Radi tega se je na vseh koncih in krajih grozilo Srbom, če ne zapuste albanjskih krajev — v to svrhu je bila ojačena tudi meja monarhijske, da se prepreči izhod Srbov na morje. No, Srbom ni bilo do osvoboditve zemljišča tujega naroda, bilo jim je le, da zavaruje hrbet novo osvojenemu Starim Srbiji in zato jih ni bilo težko pripraviti do tega, da so tudi oni priznali od vesil sklenjeno samostojno Albanijo, to tem lažje, ker se jim je obljubilo trgovinsko pristanišče na jadranski obali.

Uspehi Zaveznikov so vzbudili nevoščljivost Rumunov, ki so hoteli od Bolgarov, za to, da jih niso zavratno napadli — plačilo. Zahtevali so Silistrio, razvito bolgarsko trgovsko mesto in središče severovzhodne Bolgarije, ki tvori zajedno tudi trdnjavo proti Rumuniji.

Ker pa Bolgari niso bili takoj pripravljeni na ta način plačevati in izkazovati prijateljstva, je tudi Rumunija, podpiravana od nekatere strani, zagrozila z vojno, da si z orožjem vzame, kar zahteva. Po dolgih pogajanjih petih mesecev se menda v teh dneh podpiše protokol, s čimer se odstopa Silistria Rumuniji. Po sklepu mira s Turki bodo odpušteni bolgarski vojaki, ki se bodo vrnili v domovino. Bolgarski vojaki doma iz okrožja Silistrskega, več kot pol leta boreč se in prelivač kri za domovino, nimajo več — domovine, kljub zmagam. Državne modrosti, domovinska in narodna čustva se ne da združiti!

Vojna se je bližala koncu, Zavezniki so ostali zmagovalci. Sedaj je pa naenkrat izbruhnilo med Zavezniki sovražstvo vsled vprašanja razdelitve osvobojenega ozemlja. Tudi tu je bila napetost že velika in nevarnost, da se Zavezniki Srbi in Bolgari in Grki in Bolgari sprimejo in z mečem v roki odločijo, čigavo bo osvobojeno ozemlje. Za demokratičnega Slovana in Jugoslovana to ni bilo nič kaj razveseljivo znamenje, posebno ne, ker bolgarski diplomati niso tajili, da hoče Bolgarija

Macedonijo, t. j. zemljo, ki so jo osvobodili Srbi s premnogimi žrtvami, da hoče Bolgarija to zemljo za to, da se utrdi stališče kralja Ferdinand, ki se še do danes ni mogel vmisli in uživati v jugoslovansko dušo. Posameznik naj bi bil vzrok bratomornemu boju. Vsak jugoslovanski demokrat je obsojal to stališče. Pa hvala Bogu — tudi tu se izboljšuje razmerje. Menda se razdelitev izvrši na podlagi narodnostnega principa: Srbi pod Srbe, Bolgari pod Bolgare. Edino pravično in pošteno, če tudi ta rešitev nudi mnogo težkoč, radi tega, ker je meja med enim in drugim elementom nevidna, polagoma, polagoma prehajajoča. V svrhu sporazumljenja bo posredovala Rusija, ki nikakor ne dovoli, da bi prišlo med Zavezniki do vojne, ker — po besedah ruskega poslanika v Beogradu, Hartwiga — ima Balkanska zveza rešiti še važne stvari. German, ki je že vriskal nad »razbito« Zvezo — ima dolg nos!

Dne 22. aprila 1913. leta so pa Črnogorci dregnili v sršenovo gnezdo in pričarali na dan nevarnost, največjo cele balkanske krize. Zavzeli so Skader, ki ga je na predlog Avstrije Evropa pripoznala Albaniji samo, da ohrani evropski koncert, Črnogorci so pa brez ozira na sklep poslaniške konference oblegali in tudi zavzeli Skader trdeč, da je posest mesta njihov življenjski pogoj! Evropa pa ni mogla biti nikakor zadovoljna, da se omalovažujejo njeni sklepi — imenoma se je razburila Avstrija, ki ni mogla dovoliti, da bi se priključila državnica, ki jo je ona spočela; Albanija. Zagrozila je, da z vojaškimi sredstvi prisili Črno Goro na predajo mesta, če se Nikola preje ne vda. To je bila grožnja oficijelne Avstrije, ki so ji začeli sekundirati neodgovorni vojni hujšaki, ki so že pred tekom govorili o ultimatih najkrajšega roka. Med tem, ko je bila Avstrija za nemuden korak proti Črni Gori so velesile tripelentente vztrajale pri tem, da je boljše potrpežljivost, da se mirnim potom poravnava zadeva. Ker je bila tega mnenja tudi zaveznica Avstrije Italija, se Avstrija vendar ni preneglila in je sklenila počakati še do ponedeljka. Upanje je — kljub poluradnim črnogledostim — da se kralj Nikola vda prigovarjanju tripelentente in Italije in da izroči Skader, posebno ker je tripelententa, pa tudi Italija za odškodnino, o kateri sicer Avstrija noče ničesar slišati, rekoč, da je sklep o albanjskih mejah neizpremenljiv. V pariškem zunanem ministerstvu tr-

dijo, da se bo v ponedeljek na konferenci obravnavalo samo vprašanje odškodnine. Tako upajmo, da se bo tudi rešitev skaderskega vprašanja iztekla brez orožja.

Ostane še ena zadeva, ki bo pa najbrže urejena potom oborožene intervencije: ureditev razmer v Albaniji. Kakor znano, je poveljnik Skadra, Esad paša, po predaji mesta v roke Črnogorcem, s svojo armado odkorakal v Albanijo, kjer se je oklical za kralja in proglasil Albanijo za avtonomno pod sultanovo suvereniteto. To je pa proti interesom Avstrije in Italije, ki hočeta, da služi Albanija njihovim interesom, ne interesom Balkanske zveze. Bilo je treba nekaj določiti, da se to prepreči in da se uredi razmere v smislu avstrijskih in italijanskih interesov. Ker sta bili dosedaj Avstrija in Italija med seboj glede Albanije dogovorjeni tako, da se nobena izmed njih ni smela albanjskega ozemlja dotakniti — je bila potrebna najprej v tem oziru sprememba pogodbe. Do te zgodovinske važne spremembe je prišlo pred par dnevi na Dunaju, kjer se je razdelila interesna sfera med Avstrijo in Italijo, v svrhu zasedenja albanjskega ozemlja, do onega časa, da se »urede razmere«. Tako bo okupirana komaj spočeta avtonomna država — na severu od Avstrije, na jugu od Italije. Namen obeh držav bo dosežen, samo, da utegne priti še preje do resnih konfliktov med Grško in Italijo radi meja južne Albanije. Italija baje raje napove vojno, kot bi se umaknila le za korak.

Danes
nogometna tekma
„Ilirija“ - „Concordia“
Ob 5. popoldne. V „Tivoli“.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

Ustanovljena leta 1881.

v Ljubljani

Ustanovljena leta 1881.

: obrestue hranilne :

: vloge po čistih :

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega

davka.

Rezervni zaklad znaša nad 800.000 kron.

Nikita vleče Evropo za nos.

Majnikova manifestacija slovenskega delavstva v Trstu.

Trst, 1. maja.

Prazničen je bil današnji dan. Nebo je bilo jasno in solnce je pošiljalo svoje zlate žarke v vrste množic delavstva, ki se je začelo zbirati že na vse zgodaj po tržških ulicah, da proslavi svoj veliki dan, svoj delavski praznik: prvi maj. Delo je počivalo v vseh tovarnah, pri vseh obratih. Delavstvo je ustavilo delo samo za en dan, da pokaže onim, ki živijo od delavskih žuljev, da je delavsko ljudstvo tista sila, ki vzdržuje ves svet. Posebno pa je manifestiralo

za svoje pravice in protestiralo proti gospodarskemu in narodnemu suženstvu naše slovensko narodno delavstvo. — Vsako leto opazamo več slovenskih narodnih delavcev, ki manifestirajo na dan prvega maja pod okriljem »Narodne delavske organizacije«. Lansko leto, n. pr., je bila manifestacija velika, a letošnja je lansko prekašala v veliki meri. Letošnja manifestacija slovenskega narodnega delavstva je bila tako velika, da so nasprotniki tega delavstva kar osupnili pred njegovo močjo. Videli so, da je prišel trpin do spoznanja in da vstaja na dan, ker mu je hlapčevanje že odveč. — Vse je drvelo pred »Narodni dom«, kjer se je imel vršiti velik manifestacijski shod.

Shod N. D. O. v »Narodnem domu«.

Shod je bil sklican za 10. uro popoldne. Že ob 9. uri je prihajalo v

LISTEK

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

To se je zgodilo tako naglo, da deklica niti ni mogla opaziti njegovega dejanja.

La Šatenjré se je zagrohotal.

»Zdaj sva brez konj!« je dejal. »Za najina prva begunca se nič ne bojim, ker dveh četa gotovo ne nama... toda vi, madam...«

Zileta je molčala.

Ta dogodek je ni vznemiril nič kaj posebno. Narobe, bil ji je dobrodošel izgovor, da se ji ni bilo treba dalje udeleževati lova.

»Aha, že vem!« je vzkliknil zdajci La Šatenjré in se udaril po čelu. »Saj sva komaj par minut od Puščavnikove jame... Tam ostane lahko gospa vojvodinja popolnoma na varnem, dočim pojdem jaz iskat. Upam, da vam je ta načrt po godu!«

»Prav povsede mi je,« je odgovorila Zileta naglo.

Mislila je samo na to, da ostane gotovo celo uro sama.

Da bi mogla pobegniti, ji ni prišlo niti na um; toda že sama misel, da bo vsaj za par minut prosta nadležnega nadzorstva, ki ga izvajajo nad njo, ji je bila v veliko olajšanje.

In tako ni delala nobene težave, marveč je šla rada z La Šatenjré-

jem, ki jo je res privedel v par minutah do votline.

Tam se je plemič ustavil.

Videlo se je, da noče oplahiti dekleta.

»Madam,« je dejal, »tu sva zdaj pred puščavnikovo jamo: v njej ste docela varni... Jaz pa, ako mi dovolite, se oddaljim nekoliko, da najdem pot, kako vas spravim nazaj v Fontenblo.«

»Dajte, gospod,« je zamrmrala Zileta, in oči so se ji zaiskrile radosti, ki ji je bila prikriti.

»Torej vas najdem potem še tu, madam?«

»Da... počakam vas tukaj...«

In naglo je stopila v votlino, dočim je La Šatenjré odhajal.

Preden sledimo Zileti v nekdanjo puščavniško jamo, izpregovimo par besedi o La Šatenjréju.

Naši čitatelji morda še niso pozabili prizora, ko je Franc I. obljubil Zileto za ženo tistemu izmed svojih treh najljubših plemičev, ki spravi Manfreda v njegovo oblast.

La Šatenjré, Sansak in Ese so bili sklenili, da hočejo doseči svoj namen z združenimi močmi, in so kockali za Zileto.

Dobil je La Šatenjré.

Videli smo, da se je zlahtni trolici prav temeljito ponesrečilo, dobiti Manfreda v svojo pest.

Vsled tega je mogel La Šatenjré le takrat upati, da postane Ziletin

mož, ako izkaže kralju kako resveliko uslugo.

Poročiti Zileto, pa je pomenilo, postati velik odličnjak, lastnik zvečnega naslova in prostranih posestev, ki jih je bil kralj zapisal Zileto, ki jo je imenoval za vojvodinjo Fontenbloško.

Plemič si je ubijal možgane dolgo časa, češ, kakšno uslugo naj izkaže kralju.

In tuhtal je še vedno, ko ga je poklical kralj tisto jutro pred odhodom na lov ter mu razložil svoj načrt, kako posiliti Zileto.

La Šatenjré je sprejel svojo ulogo z navdušenjem.

Ako postane Zileta kraljeva priležnica, je morala dobiti moža, vdanega moža, dovolj prijatelja kralju, da ne bi oviral njegovih ljubezenskih poželjnih.

»Ta mož bom jaz!« je sklenil plemič sam pri sebi.

Ničesar hudega sluteča, je stopila Zileta v jamo.

Premerila jo je s pogledom. Votlina ni bila posebno globoka in tudi ne temna.

Bila je popolnoma zapuščenca. Zileta je sedla s trepetočim srcem na mahovo klop, ki je bila napravljena v ozadiju votline.

Čutila je, da je napočila odločilna minuta.

Da je bila bolj prekanjena, bi se bila prašala nedvomno, kako da je tako mahoma ponehalo tisto ne-

umorno nadzorstvo, s katerim so jo preganjali doslej.

Ona pa je mislila samo, da ji je priskočil slučaj čudežno na pomoč.

Trepetala je. Zakaj zdaj jo je čisto jasno obhajala misel na beg. Njen načrt je bil kmalu gotov: odpravi se in pojde na slepo tja v en dan, dokler ne najde hiše, kjer bo mogla prositi gostoljubja.

Sele tam je hotela premišljati, kako bi obvestila njega, ki ga je smatrala še vedno za svojega pravega očeta, in se zatekla k njemu. Ko je sklenila to za radostjo, ki ni puščala nobenemu obotavljanju, je čakala Zileta par minut, da La Šatenjré odide.

Nazadnje, ko se ni mogla več premagati, je planila lahkih nog proti vходу votline.

Toda baš, ko je hotela skočiti na prosto, je prerezala temna senca žarek solnca, ki je sijal v votlino; bila je možka postava. Zileta je kriknila od strahu in groze.

Ta mož je bil Franc I.

Smehlajaje se je bližal Zileti.

Bil je samo nekoliko bled; rahel drget mu je šel po vseh udih.

S skokom se je umeknila deklica v ozadije votline.

Rekla ni ničesar; pač pa je zbrala vse svoje moči za borbo, katere približno je slutila.

»Skrbelo me je,« je zajecjal kralj. »Upam, da se vam ni pripetilo nič hudega?«

V tem je stopal neprestano bliže.

Zileta je zdajci začutila skalnato steno za hrbtom.

Videla se je izgubljeno.

Pred njenimi očmi se je zamajalo kraljevo obličje s svojimi drhtečimi ustnicami in žarečimi očmi.

Takrat pa jo je obšlo nenadno navdajenje — eno tistih, ki jih rodi v razgretih možganih vročica skrajnega trenotka — in dejala je:

»Nič se mi ni pripetilo, oče!«

Franc I. se je ustavil, kakor da je treščilo vani.

Ta beseda, ki jo je izrekla Zileta zdaj prvičkrat, beseda, za katero je mosedoval zaman poprejšnje dni — beseda o čem se je dvignila med njim in deklico kakor stena.

Bil je, kakor omamljen od udarca.

Roke so se mu stresle in obraz mu je prebledel v poslednjem krču pomisleka.

Oče! Bil je oče tega deteta, ki ga je hotel posiliti!

Ona pa mu je gledala smelo v obraz, in njen jasni pogled je bil najstrašnejša obtožnica.

Stala je ravno in pokonci, polna ponosa; ustnica ji je rahlo vzdrtela, sicer pa se ni ganila, kakor da je okamenela v svoji stoji: predobro je čutila, kako rahla je stena, ki jo je bila postavila v svoje varstvo.

(Dalje.)

»Nar. dom« vse polno občinstva. Ob 10. uri je bila dvorana napolnjena z narodnim delavstvom. Velika masa je morala ostati v veži in na stopnicah. Tudi na trgu pred »Nar. domom« so stale goste gruč ljudi, ker niso našli prostora v dvorani. Ljudstvo je postajalo nestrpno; komaj je čakalo, da sliši govore svojih voditeljev. Ko so stopili govorniki na oder, so bili burno pozdravljeni. — Prvi je nastopil predsednik N. D. O., dr. Sosič. Spominja se, da so bili še pred 6. leti žalostni časi za slovenskega delavca in za Slovence sploh v Trstu. Delavci so bili od vseh teptani, ne samo od kapitalistov, marveč tudi od narodnih sovražnikov, tujerodcev. Slovenski delavec je bil tisti, ki je največ trpel v svoji lastni deželi, na svoji rodni grudi. Zaničevan od vseh je moral trpeti, mirno trpeti, ali pa se odpraviti iz svoje domovine čez morje v daljno Ameriko. Na njegovi zemlji pa so gnezдили tujerodci in uživali udobno življenje. Iz sosednega kraljestva se je naselilo na tisoče Italijanov-regnikolov v Trstu, in ti so odjedali slovenskemu delavcu kruh, da si je moral poiskati dela v tujini. V tem kratkem času, odkar živi N. D. O. se je obrnilo marsikaj na boljše, vendar istih pravic, ki bi jih moralo imeti slovensko delavstvo na svoji zemlji, še vedno nima. Slovensko delavstvo pa je spoznalo, da je v organizaciji moč, zato se je je tesno oprijelo, zato se je zbralo tudi danes v ogromnem številu, da pokaže svojo silo, katero je treba upoštevati! Slovensko delavstvo je prišlo do spoznanja, da je ta zemlja, ki se danes šopiri v zelenju, slovenska zemlja, na katero mora imeti vse pravice. Govornik je izrazil, da upa, da se otrese N. D. O. vseh zaprek, ki jo ovirajo v njenem razvoju in upa, da je nedaleč čas, ko bo na cilju, katerega si je postavila. Bodočnost naša je v spojitvi vseh Jugoslovancev, iz katere mora vzkliti za nas novo življenje. In to življenje mora priti, je vzklilni govornik, ako nam Bog pomore in sreča junaka. — Nastopil je odbornik osrednjega odbora N. D. O. dr. Kisovec. Pozdravil je delavstvo, ki je prišlo na shod, da proslavi svoj dan, delavski praznik. Pozval je delavstvo naj stopi na ulice in naj pokaže svojo moč in silo, pokaže naj, da je ono, ki ustvarja s svojimi rokami in vzdržuje s svojimi žulji kapitaliste, ki ga zatirajo. Danes, ko molčijo vsi stroji, naj spoznajo njihovi tlačitelji, da ne bi mogli eksistirati brez delavčevih rok, zato pa naj spoznajo, da je tudi delavec človek, kateremu gredo vse človeške pravice. Pozivljala delavstvo, naj stopi ponosno na tržaške ulice, ki so sezidane na njegovi zemlji; pokaže naj tlačiteljem in nasprotnikom, da je prežeto s solidarnostjo in da zahteva vse to, kar mu pritiče kot domačinu in državljanu. Pokaže naj, da ima slovensko delavstvo odločevati v Trstu; ne pa biti zapostavljeno od onih, kateri so obogateli od slovenskih srag. Upa, da doseže slovensko delavstvo s solidarnostjo še velike uspehe. Pravica mora priti na dan. — Kot tretji govornik je nastopil strokovni tajnik N. D. O. A. Brandner. Današnja manifestacija slovenskega delavstva po tržaških ulicah naj pokaže, da ni slovensko delavstvo iz lesa, ampak da trpi ravno tako kakor vsakdo, ki je iz krvi in mesa. Pokaže naj vsem zatirancem, da stremi po tem, da se otrese suženstva in ima odločen namen poiskati pravico in vse to, kar gre delavstvu po vseh naravnih zakonih. Današnja demonstracija naj se vrši mirno po tržaškem mestu, in ravno ta mir in ponos naj pokaže vsem mogotcem, da slovenska kri ni več tako

ponižna, ampak, da vre zrevolucionirana in zahteva vsestranske svobode. Pokaže naj obenem, da je pripravljena nastopiti z vso odločnostjo, pokaže naj, da bodo tudi sovražnikom slovenskega delavstva popokale utrdbe ravnotako, kakor pokaže sedaj na Balkanu, katere lomijo naši jugoslovanski bratje. Ako bi ne bilo pravice tam, kjer je moč, bi bili svobodni, tako pa se nas smatra le za orodje; zato pa pokažimo, da smo tudi mi ustvarjeni za človeško življenje, katerega si hočemo priboriti z vso odločnostjo. V tem zmislu praznujemo prvi majnik. — Za strokovni tajnikom Brandnerjem je nastopil strokovni tajnik N. D. O. Vekoslav Mrak. Govornik je dejal, da si je delavstvo na vsem širnem svetu postavilo svoj praznik, katerega praznuje tudi slovensko delavstvo v Trstu. Delavstvo naj se zaveda, da je ono ta sila, ki vzdržuje svet, zato pa ima vse pravice za svoj obstoj. Slovincem pa, ki so majhen narod, načelo priznavati njihovi številni sovražniki eksistence. Zato pa naj seslovensko delavstvo v Trstu in vseh slovenskih deželah združi v N. D. O. in naj pogumno nastopi za vse svoje gospodarske pravice. Slovincem ne preti samo gospodarski pogin, ampak uničiti bi nas hoteli tudi jezikovno. Zato ima današnja manifestacija slovenskega delavstva v Trstu še poseben namen kakor pri drugem delavstvu, namreč pokazati vsem tujerodnim sovražnikom, da so tudi Slovenci narod, kateri hoče vseh pravic, ki jih imajo drugi.

Rešitev gospod. vprašanja pri Slovincih leži tudi v rešitvi delavskega vprašanja. Brez zavednega delavstva bi bila naša eksistenca — eksistenca mrtvih senc. Ker imajo Slovenci vso pravico eksistirati kot narod, si morajo skrbeti tudi za pravice svojega jezika. Dokler pa se bodo zatekale tako široke vrste gospodarskih in nar. bojnikov v našo organizacijo, smo lahko prepričani, da ne gre slovensko delavstvo v pogin, ampak da hoče biti upoštevano in na svojih tleh svoj gospodar. Naj pride čim prej majnik, ko bo slovensko delavstvo slavilo ne le zmago nad suženstvom, ampak tudi popolno zmago vseh naših narodnih zahtev.

Za nas Slovence proslava prvega majnika ni samo izraz delavskega hrepenenja po boljšem življenju, temveč je ob enem tudi manifestacija pristne slovenske duše, katere hrepenenje bo utešeno šele takrat, kadar bomo po vsej pravici lahko rekli: Slovenec na svoji zemlji svoj gospod.

Poslednji govornik, deželni poslanec Štefan Ferluga je pozival vse slovensko delavstvo naj se oprime edine delavske organizacije, N. D. O., katere edina se bori za splošne pravice slovenskega delavca. Zato ji tudi želi najboljši uspeh in procvit. — Nastopila je tudi predsednica ženske skupine N. D. O. gđ. Dekleva, ki je pozivljala slovensko delavsko žensstvo naj se organizira, ker tudi ono je zatirano, še veliko bolj kakor slov. delavci.

Shoda se je udeležilo kakih štiri tisoč ljudi.

Obhod po mestu.

Po shodu se je razvila pred »Nar. domom« dolga vrsta manifestantov pod dvema vodnjama zastavama N. D. O. Godba N. D. O. je zaigrala »Naprej zastava slave«, in spreved se je zdel pomikati po največjih tržaških ulicah. Na velikem trgu je zaigrala godba tržaško himno »Ino S. Giusto«. Ko je obkrožil izpred mesto, se je podal zopet pred »Nar. dom«, kjer se je strok.

tajnik Brandner zahvalil občinstvu v imenu N. D. O. za impozantno udeležbo na manifestaciji. Omenil je, naj se udeleži v velikem številu popoldanske veselice, ki se bo vršila pri sv. Jakobu na vrtu kons. društva »Jadran«. Spreveda se je udeležilo od 6 do 8 tisoč ljudi.

Popoldanski obhod in veselica.

Ob 2. uri popoldne se je zbrala pred »Nar. domom« velika množica ljudi, ki je odkorakala z godbo in zastavama k sv. Jakobu, kjer se je vršila velika veselica na prostornem vrtu društva »Jadran«. Do pozne ure je bilo na veselici prostoru živahno vrvenje množičnega občinstva.

Impozantna manifestacija narodnega delavstva v Sv. Križu.

Nad vse silajna je bila manifestacija narodnega delavstva v Sv. Križu, ki jo je priredila tamkajšnja podružnica N. D. O. Kdo bi si pred leti upal misliti kaj takega, kajti Sv. Križ je bil do zadnjega časa rudeče gnezdo. Toda tudi v tej vasi je prodrl med slovenskim delavstvom spoznanje, da se je treba bojevati proti gospodarskim in narodnim tlačiteljem z združenimi močmi. Odkar obstoja v Sv. Križu podružnica N. D. O., so razmere čisto drugačne. To se je pokazalo na dan 1. maja. Ob 8. zjutraj je zasvirala godba in zapopolnala je v zraku modra zastava N. D. O. Velik spreved se je pomikal po vasi. V sprevedu so se nahajali vsi po pravici in resnici hrepenči. Sredi vasi pa sta se srečala spreveda N. D. O. in socialno demokratični. Modra zastava je šla mimo rudeče in vladal je popoln mir, dasiravno so socialni demokrati več časa pred 1. majem žugali s pretepi. Spreved narodnega delavstva je bil veliko večji, kakor pa socialno demokratični. Ob 2. uri popoldne pa so šli narodni Križani z godbo in modro zastavo na hrib pričakovat govornikov centrale N. D. O. iz Trsta. Ko so dospeli, je zasvirala godba himno »Hej Slovani« in spreved se je pomikal v vas h Košuti. Tam so ostali do 3. ure, na kar so se podali na dvorišče tov. Košute, kjer se je vršil velik manifestacijski shod. Dvorišče je bilo napolnjeno. Godba je zasvirala, nakar je otvoril shod v imenu podružnice N. D. O. njen odbornik Sedmak, ki je po bratskem pozdravu podelil besedo predsedniku osrednjega izvrševalnega odbora N. D. O. dr. Sosiču, ki je bil burno pozdravljen in je med neprestanim pritrjevanjem poročal o pomenu delavskega praznika, 1. maja. Slovensko delavstvo manifestira ne samo za socialne, ampak tudi za svoje narodne pravice. Ono zahteva, da pride tu na domači zemlji do vseh onih pravic, ki mu gredo. Govornik je omenjal, kako je nastala »Narodna delavska organizacija« in kakega velikega pomena je ona za slovensko delavstvo, katero hoče dvigniti iz obupnega življenja na višjo stopnjo. Če se bo sleherni slovenski delavec zavedal svojih dolžnosti in se bojeval za svoje pravice v vrstah N. D. O., potem mora priti v najkrajšem času dan vstajenja, dan zmage. Nato so govorili predsednik deželnega izvrševalnega odbora N. D. O. Štola ter strokovna tajnika Mrak in Brandner. Na shodu je vladala velika navdušenost. — Ko se je shod končal, se je vršila pri Košuti veselica z godbo in petjem. Na veselici je v lepih besedah izpregovoril tajnik kriške podružnice N. D. O. in je pozdravil zastopnike iz Trsta. Odzdravil mu je dr. Sosič. Po odzdravu so se zastopniki vodstva N. D. O. po-

svolili, godba je zasvirala in zaklicali so si: Na svidenje! Križani pripovedujejo, da v Sv. Križu takšne narodne manifestacije ne pomnijo. Zanimanje za N. D. O. je veliko, kar je nad vse razveseljivo znamenje, ki dokazuje, da gremo naprej in da se nam ni treba bati pogina.

Manifestacija narodnega delavstva v Škedenju.

Tudi narodno delavstvo v Škedenju je manifestiralo. Ob 8. zjutraj se je vršil v prostorih tamkajšnjega »Gospodarskega društva« manifestacijski shod, kateremu je predsedoval odbornik podružnice N. D. O. v Škedenju Šter in na katerem sta poročala o pomenu 1. maja strokovna tajnika Mrak in Brandner. Shod je bil nepričakovano dobro obiskan in je uspel zelo silajno. Po shodu so se podali narodni delavci v Trst, kjer so se pridružili svojim tovarišem, manifestantom pod modro zastavo N. D. O.

Tako je uspeša manifestacija tržaškega in okoliškega slovenskega delavstva, ki je dokazala, da stoji naše delavstvo na trdnih, realnih tleh in da ima pred seboj cilj, ki ga mora prej ali slej doseči.

Štajersko.

V Mariboru prirede dne 18. t. m. tamošnji renegati cvetlični dan, koje čisti dobiček pojde za podprtje zgraditve »Marburger Hütte« na Pohorju. Opozarjamo še enkrat, da bo ta stavba postavljena zgolj v konkurenčne namene že obstoječim stavbam — Ruška koča in Planinka — Slovenskega planinskega društva. Ker se nas je že enkrat — 4. majnika l. l. — čisto na infamen način potegnili, apeliramo tokrat na vse poštenomisleče, narodne Slovence Maribora — ne glede na polit. strankarsko prepričanje — da vsako ponudbo prodajalk-cvetličark dostojno, a tudi kar mogoče odločno, odklonijo. Kdor ima srce in voljo na ta dan kaj darovati, naj se spomni naše domače podružnice Slov. planinskega društva v Rušah.

Laški trg. Razne verzije, ki krožijo po naših listih o silnih svotah defraudiranega denarja — Sl. Narod piše o 500.000 do 700.000 K — so seveda zelo razburila vse prebivalstvo. Ker pa od druge strani zopet javljajo, da se je dognalo primankljaja okroglo pol milijona kron, bilo bi pač umestno, da poklicane oblasti ne prikrivajo in ne odevajo vse afe v tako misteriozno temo. Boljša odkritja in očista resnica, kot pa vedno beganje, v katerem končno človek ne ve, če se za njim zopet — ne skriva še kaj drugega!

V lasch so si deželni odbornik štajerski, Robič in graški listi, ki so v zadnjem času priobčili celo vrsto očitanih na naslov g. Robiča, katere so pa morali v teh dnevih preklicati. Mariborska »Straža« jemlje to preklarijo seveda z očitnim veseljem na znanje, saj ima — po klerikalni taktiki — priložnost, zopet enkrat prav po katoliško se zaganjati v naprednjake, dasi so njeni argumenti zelo zmehdeni in brez najmanjše opravičene podlage. Seveda, klerikalnim obstrukcijonam, je sveto vsako orožje in sredstvo, ki naj jih pred njih volilci opere v slučaj — razpusta štajerskega deželnega zbora. Škoda samo, da se nismo v pasjih dnevih, ker nam tako nedostaja izvorov bilježiti, ki so jim v tem zgodnjem — dasi zelo toplem — pomladanskem času, tako silno zmešali možgane.

Državna podpora za lansko slabo letino pride do razdelitve. Za Štajer je odločilo ministrstvo 82.000 kron. Od svote odpade na politične okraje: Bruck 3500 K, Murau 3500 K, Aussee 6600 K, na Voitsberg in Liezen pa 30.000 K. Gröbming dobi 3500 kron, tako da odpade na okraje Brežice, Konjice, Gornjigrad, Weiz in Slovenjigradec 34.900 K državne podpore.

Iz Maribora. C. kr. evidenčni urad v Mariboru se je v dne 2. in 3. maja preselil v novo uradno poslopje (Parkstrasse). Uradovalo se bo v pritličju, sobe št. 19 do 21. V teh dveh dnevih se stranke niso sprejemale. — Tu kroži govorica, da namerava »Nemško društvo« prirediti tekom t. m. javen shod, ki bo imel na dnevnem redu pereča dnevna vprašanja političnega značaja. Govoril bo Wastian in dr., med drugim tudi o triafizmu, panslavizmu itd. Po shodu nameravajo narediti še veliko »patriotično« manifestacijo. Vsa prireditve bo imela namen lizunstva in denunciacijstva Nemcev na zgoraj, kot državno ohranjajo element, v borbi proti »nepatriotičnim« Slovincem. Je to nov korak, nov sunek proti vsemu Slovanstvu, za kojega parado se nam treba korenito pripraviti ne le po deželi, marveč tudi po vseh naših trgih in mestih, koder je le tucat zavednih Slovencev. Zlasti tu pri nas, naj se te prilike ne pusti v stran. Pokažimo, kam moli pes taco. Stvar je resna dovolj!

Na Muti je prešla nemška gostilna Auer z mesarijo vred v — slovenske roke. Renegate to seveda silno jezi in boli in par dni sem so si že hudo v lasch. Auer je bil veren Nemec in se povsodi potezal za Nemce, za kar pa je žel le intrige, zapostavljanje in celo umalovanje. Slovincem je sedaj tudi na Muti dana prilika, se zbirati pod domačim krovom.

V Ormožu so tamošnji »Nemci« zelo razburjeni, ker sta dva Slovence na Markovo razobesila — slovensko trobojnico. Občinski pisar Grlica — danes Gedlitzka, — ju je zato imenoval »windische Bagage« in »Anti-österreichler«. On seveda, rojen na Vinskem vrhu, je patentiran Nemec, ravnotako, kot vsi ostali njegovi kompanjoni ki so — rojeni Slovenci. Temu močičku bi se moral dati nekoliko več za zobati in šnofati.

Iz Maribora. (Surovost mestnega stražnika.) Pred dnevi se je peljal na kolesu vajenc slikarja g. Horvat po aleji v Schmiedererjevi cesti, kar stori tam malone vsak kolesar. Dečko pa je imel smolo, da je stal za nekim kostanjem mestni redar, ki je stopil ko je dečka opazil, izza drevesa in ga tako sunil, da je s kolesom vred zletel po tleh, pri čemer je dečko razbit vsa slikarsko posodo. Vrh tega je bil te dni obsojen na denarno globo 2 K. — Ta slučaj bilježimo iz sledičih vzrokov: Po Spod. gospodski ulici je strogo prepovedano, kolesariti. In vendar, ravno ob večernih urah je tam vespolno šetalcev in navadno je videti tudi stražnika, ki pa se zmeni le takrat za predpise, če ni na kolesu kak gospod. Prepovedano je tudi obstajanje po trotoarijih. Seveda, če pride kakšna jata naših napudranih, starih, a vendar po pomlad dišečih purgaric skupaj, smejo zapreti vso pešpot in reglati kot žabe, ki prosijo dežja. Bo treba stražnika javno pozivljati, da store svojo dolžnost itd.

Dalje v prilogi.

Doba treh pik v slovenski literaturi.

Donesk k zgodovini slovenskega slovstva. Spisal Jože Jelenec.

Pred petnajstimi leti je obsenčila slovenske leposlovne delavce velika in slavna modrost: izražati svoje misli s tremi pikami. Začudenoko oko je naenkrat opazilo v naših knjigah, da besede izginjajo in stopajo na njih mesta pike, pike, pike. Kar je bilo besed, so bile samo besede. Posoda, ki so držale pike; misli so bile skrite za pikami. Tri leta so se množile in plodile te imenitne pike v božji milosti; pojavilo se jih je na hektolitreh. Dve leti pozneje je ta slavna družina mirno umrla.

S svojo brezštevilnostjo so posegle pike v vse panoge javnega in zasebnega življenja. Celo v tehniki. Tiskarne so si morale omisliti nove milijone pik, tovarne za črke so vylivale noč in dan pike in le pike. Zanesljivi in dobro poučeni krogi so celo trdili, da bodo pike, ako se ne unesejo, poržle v par letih vse železo tega sveta. Cene železni rudi so skočile v neizmerno višavo. Zato so tisti čas začeli delati Japonci in Francozi tračnice in traverze iz papirja. Hvala bogu, doba treh pik je trajala le kakih pet let. Danes je

ljudstvo nanjo že pozabilo, z njo se ubadamo le še mi učenjaki.

Dosedaj ni še nihče zastavil peresa, da bi nam označil ta markanten fenomen na nebu slavne slovenske beletristike. Kako tudi! Do zadnjega časa je bilo nemogoče podati točno označbo te kočljive dobe; karkoli bi bil kdo napisal, bilo bi vse le v pikah, za naše potomce torej nemo in brezpomembno pisanje. Bleščeča gloriola treh pik ni slepila namreč le poklicanih in nepoklicanih literatov, jemala je namreč vid tudi našim kritikom filologom, z eno besedo vsem mešetarjem na našem knjižnem trgu.

Je pa bilo dosedaj nemogoče napisati kako razpravo o treh pikah tudi zaradi tega, ker se tudi največji učenjak ni mogel izpoznati v labirintu pik in pomišljajev. Poleg tega pa se je v tisti pikovitosti dobi pojavilo na našem Parnasu toliko novih nabudnih pisateljev in pisarjev, da jih ni bilo mogoče razpredeliti in postaviti vsakega na tisto mesto, ki mu gre po božjih in človeških postavah. Naj navedem samo nekoliko genijev, ki so preganjali piko svoje ga Pegaza. Evo jih: Zmagoslav, Hotimir, Predgorski, Smudinsky, Sonja, Bradoš, Adolf Seras, Svoboda, Konjenik, Vašky, Ciril Sneženski, Akordi, Vulatko, Edko, Diva, Lucijanov, Atangizijev, Marta, dr. Do-

ran Dušan, Bogorinkin, Zobor, Rilverain, Saviljev, Radostin, Vanda i. t. d. Navedel sem jih nekaj, ki so znani širšemu svetu, koliko pa jih je, ki so s pikami orali ledino le v domačem zatišju!

Ne smete se pa čuditi, dragi čitatelji, da je takrat toliko dragonarjev jezdilo našega Pegaza. Stvar je namreč docela jasna. Povest v tisti dobi je bilo silno lahko napisati. Če je kdo znal pametno razpostavljati besede, kakor: grozničava noč, veličasten mir, grenak triumf, sladka nirvana, sanjavi tulipan, bele grudi in zvonki glas, pa je lahko napisal že precej dolgo novelo, v kateri je moglo do deset ljudi izgubiti svoje življenje.

Če ni vedel česa povedati, napravil je pike in pomišljaje. Zato se ni čuditi, da se je že vsak, ki je komaj vedel, na katerem koncu pero tinto pije, smatral za Prešernovega rivala.

Mladim pisateljem so takrat šli tudi inženirji na roko. V neki norimberški mehanični delavnici se je nekemu tehniku posrečilo izgruntati pero, ki je naenkrat napravilo tri pike. Za današnje dobo, ko je čas zlato, je bil to naravnost epohalen dogodek. Produkcija povesti se je takoj podvojila.

Ker sem že omenil, ta velenapredni izum, pa moram časti in sla-

vi naših slovenskih pisateljev na ljubo konstatirati, da oni teh peres rabiti niso račili. Držali so se gesla »Svoji k svojim« in namesto tripikastih peres so rabili muhe. Godilo se je na to takole: Pisatelj je položil rokopolis, v katerem so pa pike še manjkale, pod steklen zvonec, nalovil par muh in jih izpustil v zvonec. V dveh treh dneh je bil rokopolis poln pik in tresti goden za tisk. Seveda, v začetku je šlo težko, ker muhe še niso bile priučene gajici in so nemalokrat postavile piko na napačno mesto, toda z vztrajnostjo se je premagala tudi ta Ahilova peta in naši literaturi odpirala se je uprav biserna perspektiva.

Posledica tega pa je bila, da so se muhe strahovito podražile. Prodajale so se tri za groš. Ni čuda, da je marsikateri morostarski cipar začel loviti muhe in jih nositi v Ljubljano na trg. Celo država, ta toli vneta pokroviteljica slovenske kulture, je že začela razmišljavati, bi li se ne izplačalo obdačiti muhe z markami kakor pse.

Tista literarna struja, ki je živela v dobi treh pik, ima baže svoj izvor na Francoskem. Meni se zdi to neverjetno. Pri nas so pač kričali, da so pike prišle iz brezverske Francije, toda, moj bog, pri nas pravi vsaka ženska, ki pokrije kak eksotičen klobuk da je bil modeliran na

Francoskem. Temu seveda nikakor ni tako. Jaz za svojo osebo sem prepričan, da so tri pike čisto slovenske pasme. Ne trdim na tega iz narodnega šovinizma, marveč vsled treznega premisleka. Prebrskal sem mnogo arhivov, pregledal sem mnogo knjig pa toliko pik nisem zasledil nikjer kakor v slovenskih knjigah. Tudi mnogo odličnih oseb mi je potrdilo, da so tri pike mogoče le na Slovenskem v taki množini.

Doba treh pik se začne nekako z letom 1897 in traja do leta 1912. Že pred 1897. letom so nastopale tuptam, toda bile niso organizirane in zato niso mogle priti do prave literarne veljave. V letu 1897 pa so že ubrale svojo triumfalno pot. Domači kuncil se nenavadno hitro plodijo, ali pike so se hitreje. Na njih je počival mogočen blagoslov. Višek so dosegle v letu 1901 in sicer v knjigi »Prvi listi«. Hotel sem prešteti pike v tej knjigi, štel sem jih par dni, do konca žalibog nisem mogel priti. Do pet tisoč sem jih naštel, v resnici pa jih je še parkrat več.

Pisatelji, ki so operirali s pikami, večinoma niso dosegli svetovnega slovesa. Deloma iz skromnosti, ker se niso hoteli predstaviti pikaželnemu slovenskemu občinstvu s pravim svojim imenom, deloma pa tudi zbog tega, ker jih ofic. kritika žal ni hotela priznati.

Dnevni pregled.

Proslava Zrinjskega — Frankopana slavi vsako leto hrvaški narod. Dne 30. aprila 1. 1671. sta bila namreč obglavljena Zrinjski in Frankopan v Dunajskem Novem Mestu. V današnjih časih ima ta proslava še poseben pomen, saj sta hrv. plemeni-ta izgubila življenje zaradi tega, ker sta skušala ustvariti na jugu samostojno kraljestvo. V zaroto Zrinjsko-Frankopansko je bil zapleten tudi naš štajerski plemić Erazem Tattenbach. Letošnje slavlje se je drugače slavilo v Beogradu — drugače v Zagrebu. Iz Beograda se poroča: Na tujakšnem vseučilišču se je pod predsedstvom profesorja Jovana Skerliča vršilo slavlje spomina Zrinjskega in Frankopana. Skerlič je v svojem govoru izjavil, da so sedaj vsa sporna vprašanja med Srbi in Hrvati poravnana in bosta v bodočnosti oba naroda nastopala skupno. Kaj pa v Zagrebu pod Cuvajem? Od tu se poroča: V sredo zvečer je bila napovedana za predstavo v zagrebškem gledališču narodna drama »Petar Zrinjski« v proslavo hrvaških narodnih junakov Zrinjskega in Frankopana. Predstava je bila prepovedana in uprizorili so drugo igro. Med predstavo je prišlo do hrupnih demonstracij in policija je aretirala v gledališču in pred gledališčem mnogo dijakov. — To je torej razlika. Tako gre naprej. In ljudje mislijo, da bodo s Cuvajem uničili spomin na Zrinjskega in Frankopana.

Zopet nekaj novega. Z dežele nam prihajajo poročila, da orožniki ljudem »Balkansko vojno konfiscirajo«. Ne vemo, kdo je to orožnikom naročil — vprašali bi le: ali gotovi gospodje poznajo še kaj paragrafov ali ne. Kar ima kdo v roki, je njegova osebna last in nihče mu nima pravice jemati. Ako kdo kupi kako stvar, ki je pozneje konfiscirana, mu ne sme nihče njegovega izvoda konfiscirati. Prepovedano je le konfisciranje stvari naprej prodajati ali razširjati. Zato je naravnost proti zakonu, ako se hoče ljudem jemati kar so si pošteno kupili. Sam zase torej sme imeti vsak »Balkansko vojno« nekonfiscirano, prodajati pa se sme le na ta način, da se iztrga iz str. 54. in 55. Cele knjige sploh ne sme nihče konfiscirati. To v ravnanje.

Konfiskacije so danes tako na dnevni red, da so tu in tam zelo smešne. V »Češkem Dnevniku« n. pr. je bila konfiscirana slika Esad-paše, ki sedi sredi svojih vojakov na konju. V Brnu je neki trgovec razstavil par patron in drugih zanimivosti, ki jih je dobil iz Črne gore, od nekega vojaka, ki se je udeležil boja za Taraboš. Vse to je policija konfiscirala — in domovina — je bila rešena.

»Za gospodo je vse dobro! Prejeli smo dopis, ki ga tu priobčujemo: Vemo za slučaje, ki izgledajo takole: Obstoji velika mesna trgovina. Predmet trgovine tvorijo bolne, že napol krknjene krave, ki jih trgovci pobije kar v hlevu posestnika, ker vsled bolezni in oslabelosti ne morejo nič več niti stati, niti ne hoditi. Pobije jih že v mraku in odpelje s plahto pokrito meso v temi domov, ker bi ga podnevi lahko zasačila oblast. Posestniki molčijo o tem, ker so hvaležni, da dobijo za ponesrečeno živino, ki bi jo sicer morali pokopati kot mrhovino, saj par kron odškodnine, a molčati ne moremo k temu škandalu mi, ki kupujemo meso v dobri veri, da je isto od zdrave živine. Trgovec prodaja seveda to meso za isto ceno kot drugo od zdrave živine, ali pa naredi klobase, ki jih razpeča kot »prašičeve« v Ljubljano, na Jesenice in druge prometne kraje. Pisec teh vrstic je bil pred nekaj časom sam navzoč, ko je odpeljal tisti trgovec meso bolne krave, ki ni mogla imeti teleta in je ležala že toliko časa, da je na desni strani zadaj pričela gniti in pošteno smrdeti. Malo prej, predno bi poginilo živinče naravne smrti, ga je kupil trgovec za 40 K, pobil na mestu, odril in odpeljal, kar je bilo še kličkaj »užitnega«. Ljudje, ki so to gledali, so se smejali in govorili: »Saj za gospodo je vse dobro!« — Priobčujemo ta dopis zato, da opozorimo ogledovalce mesa v krajih, kjer je mesna trgovina razvita in da varujemo mesarje, ki imajo dobro meso. Opozorjamo pa tudi vaščane, ki prodajajo takšne krave, ker s tem zagreše pregrešek, ki bi jim prišel zelo drago. Opozorjamo tudičnega, da preneha s takšno trgovino. Ako izvemo le en slučaj, naznanimo zadevo takoj sodišču, kajti niti na misel nam ne pride zakrivati takšne svinjarije. Opozorjamo, da se ne sme kupovati mesa krav, ki so vrgle mrtva teleta in se tudi prodajati ne sme.

Pomota. V »Slov. Narodu« z dne 26. je bila neka notica, da je bil

v Novem mestu neki odlični Slovec radi nekih besed katere je rabil v pogovoru v kavarni Josip Schwaigerja pozneje sodišču ovaden. Ta Schwaiger je bil poprej v Zagorju ob Savi in je povsod, kjer je bil, mogel nastopati in ruval proti Slovincem. Leta 1909 je v družbi s Cebalom in emmčurji preprečil izvolitev skupnega slovenskega župana. Obnašal se je ob tej priliki tako, da bi imel sigurno opraviči z državnim pravnikom, če bi se bil kdo za stvar pobrigal. Ko je odšel Schwaiger iz Zagorja, si je vse oddahnilo ker se ni mogel privaditi misli, da je — vpo-kojen.

Zvonček objavlja v 5. letošnji številki to-le velezanimivo vsebino: 1. F. Ločnikar: Dihl maja. 2. Veliki traven. Vinjeta. 3. Cvetek Gorjančev: Polhi. 4. Ivna: Čez polje vetrček prišel... Pesem. 5. Štrk — štrk — štrk zlati stric brez brki! Podoba. 6. S. A.: Številno prebivalstva v Evropi. 7. Vladislav Rojec: Deklica žalostnemu ptičku. Pesem. 8. Davorinov: Pomlad. Pesem s podobo. 9. Dr. Ivan Lah: Balkan. (S 3 podobami.) 10. E. S. Thompson — Drag. Humeč: Mačka s smetišča. 11. Vojko se je zbudil. Podoba. 12. Fran Žgur: Tik in tak. Pesem. 13. Ponk in zabava: Besedna uganika. — Rešitev. — Aprilova navada pri nas in drugod. — Hrabri bolgarski častnik. — Črnogorski dečki ustavili dva turška častnika. — Ognjeniška žrela — trdnjave. — Kotiček gospoda Doropolskega. — Kotičkove risbe.

Popotnik ima v svoji 4. letošnji številki tole vsebino: 1. H. Scharrelmann: Pouk brez dogme. — 2. J. Černy — K. Přibil: Narodna pedagogika (konec). — 3. G. Kerschens-teiner — Pav. Flere: Šolstvo v Münchnu (dalje). — 4. Književno poročilo: Ocene. Novosti. — 5. Listek: Gospod Doropolski? Turki bežijo v Carigrad. 6. Razgled: Časopisni vpogled. Pedagoški paberki. Skrb za obrambo mladine. Šolske in učiteljske vesti. Inostransko šolstvo. Prosvetna kronika. Razne vesti.

Binkoštna veselica v Postojnski jami. Kakor običajno, vrši se tudi letos na binkoštni ponedeljek dne 12. maja v Postojni velika jamska veselica. Vsi velikanjski podzemeljski prostori bodo ta dan vseskozi bajno električno razsvetljeni, več godbode sviralo po raznih jamskih dvorah, na plešišču se bodo vrteli ple-saželjni občudovalci podzemeljskih krasot. Jamska c. kr. pošta bo de-uradovala, sploh obeta biti Postojn-ska jama ta dan središče zabave in veselja. Tudi za telesni blagor p. t. občinstva bode v vsakem oziru naj-boljše preskrbljeno. Ta dan bodo vo-zili v Postojno razni posebni vlaki po znatno znižanih cenah in sicer odhaja posebni vlak iz Ljubljane ob 12. 40 min. popol. in je na ta na-čin dana p. t. izletnikom prilika obe-dovati doma, kar je vsekakor velika udobnost, ker so ta dan vse gostilne in restavracije v Postojni prenapol-njene. Nihče naj ne zamudi ugodne prilike, vdeležiti se jamske veselice ter hkrati si ogledati podzemeljske krasote svetovno znane postojnske jame. Veselica se vrši pri vsakem vremenu in se prične ob 2. uri po-poldne, vstopnina za osebo 2 kroni.

Kakor nadkriljuje sokol vse ostale ptiče, tako nadkriljuje vse ostale kavne pridelatke Kolinska kava. Njena kakovost je neoporečno najboljša; le s Kolinsko kavno primesjo se da napraviti najboljša kava. In obenem je Kolinska kava prinesla edino pristno domače blago te vrste, kajti Kolinska tovarna v Ljubljani je edino tako podjetje na celem slovanskem jugu. Opozorja-mo vas, da pri nakupu pazite na var-stveno znamko »Sokol«, ki vam jamči za izvrstno kakovost in za doma-če blago!

Naboj kot igrača. Desetletni kaj-žarjev sin Ivan Jakič iz Studenca se je pred kratkim igral z vojaškim na-bojem. Pri tem je naboj eksplodiral in poškodoval dečku dva prsta na levi roki.

Železniška nesreča. Dne 22. ap-ri-la t. l. popoldne je hotel Franc Vre-čar iz Sela pri Ljubljani iti z vozom, v katerega sta bila vprežena dva vo-la čez železniški tir med postajama Laverca in Ljubljano. V tem trenot-ku pa je pridrčal vlak št. 2214/11 in je zadel v voz, katerega je popolno-ma razdril. Vrečar in oboje volov je k sreči nepoškodovanih.

Požig. Dne 22. t. m. ponoči je iz-bruhnil v gospodarskem poslopju posestnika Jožefa Žnidarja v Veli-kem Mengšu ogenj, ki se je hitro raz-širil in se oprijel tudi poslopji Žni-darjevih sosedov, posestnikov Mar-tina Herleta in Ivana Burnika. Ogenj je uničil vsa gospodarska poslopja in vse, kar je bilo v njih. Živino so re-šili. Skupna škoda znaša 10.000 K. Splošno se je sodilo, da je podtak-nila ogenj zlobna roka. Na sumu hu-

dodestva zločina je bil takoj že več-krat kaznovani dninar Franc Friš-kovec, katerega je orožništvo tudi aretiralo in izročilo okrajnemu sodi-šču v Kamniku.

V znamenju noža, 16letnega po-sestnikovega sina Franca Markušo iz Srednje vasi je te dni med prepri-mom neki fant sunil z nožem v desno stegno in ga težko poškodoval.

Potres v severni Ameriki. Iz New Yorka se poroča, da se je te dni ob reki Sv. Lovrenca čutil zelo močen potres. V Ottavi je pretre-sena cestna železnica, hiše so se zibale, teleskop zvezdarne se je raz-bil. V Montrealu so prebivalci hiše zapustili, ker so se bali, da se po-dero.

Aretacija po brezličnem brzo-javu. Tvorinčarja Sprecht in Rosch v Desavi sta dne 2. t. m. veliko de-narja poneverila in odpotovala v Ameriko. Preden se je pa parnik »Pennsylvania« pripeljal v New York, sta bila vsled brezličnega brzolavnega povelja aretirana.

Vlom v palačo umorjenega kne-za Drucki-Lubecki. V palačo nedav-no umorjenega kneza Drucki-Lubecki v Varšavi so vlomili neznani hudodelci, ki so pokradli veliko dra-gocenih pušk, denarja in važne do-kumente.

Vihar v Rusiji. Kakor se iz Pe-trograda poroča, je vihar dne 1. maja poškodoval rusko-orientalski kabel. Vsled tega je zveza s Sibirijo prekinjena.

Ljubljana.

— Zanimivo vprašanje. Da je naš tiskovni zakon zastarel je splošno znana stvar in ravno zadnji čas smo imeli parkrat priliko videti, kako različno sodniki razne para-grafe razlagajo. Pokojni Unger, ki je te dni umrl na Dunaju, je rekel, da je nevarnost za pravico, ako se za pravo spozna to, kakor si vsak zakon razlaga — ker bi potem imeli vsi prav. Zakon na papirju je vedno pomakljiv — pravica sama pa je vela. — Včeraj smo imeli obravna-vo, ki zopet kaže, kako različno se paragrafi lahko razlagajo. Dr. Poček se je namreč oglašil s popravkom. Svoj popravek je poslal uredništvu »Dneva«, ki pa je popravek zavri-nilo z opombo, da se popravek tiče »odprtega pisma« Josipa Plankarja. Zakon pravi izrecno, da se mora po-pravek prinesiti na istem mestu (v isti rubriki) in celo z istimi črkami, kakor je bila natisnjena ona objavl-jena notica, ki se v popravku po-pravlja. Zato je bilo naravno, da spa-da popravek v upravniški del, ne pa v uredniški del lista. Kakor se vsak na lastne oči lahko prepriča, se za-ključijo uredniški del lista tam, kjer je podpisan odgovorni urednik. Kar se tiska v listu kot »poslano« ali kot »odprto pismo«, za to je odgovorno uredništvo le toliko, kolikor določa zakon, Zadeva med dr. Počkom in g. Plankarjem je osebne značaja. Ako v »odprtem pismu« g. Plankar-ja niso podakti točni, jih lahko se-veda dr. Poček popravi. Naravno pa je, da bi moral poslati popravek upravništvu, ki sprejema to, kar spada v upravniški del lista. Dr. Poček je sprejel popravek, ki mu ga je uredništvo vrnilo in ga je po-slal na našega odgovornega uredni-ka. Odgovorni urednik je popravek dr. Počku vrnil s pripombo, naj ga pošlje na upravništvu »Dneva«. Dr. Poček pa je šel tožiti in sodišče je razsodilo, da je bil popravek prav adresiran. Danes prinašamo oba po-pravka. Naši čitatelji se v njih lahko prepričajo o resnici. Ostane pa še vedno odprto vprašanje, ali se naj to, kar spada v upravniški del lista, pošlji na upravništvu ali ne. Mi so-dimo: da.

— Tečaj za hrvatsko-srbski je-zik, ki ga je vodil prof. Ilesič, se je končal s 1. majem. Pouk se je vršil na podlagi čitanke za 1. gimnazijski razred; proti koncu tečaja se je čit-tala »Najnovejša doba hrvatske po-vijesti«, ki jo je pri »Matiči Hrvat.« izdal prof. dr. R. Horvat.

— Danes se ne vrši dobrodelna prireditve »Domovine« ker je orke-ster Sokola I. zadržan. Predstava se ponovi te dni.

— Včerajšnja prireditve »Do-movine« je krasno uspela. Natanč-neje poročilo prinesemo jutri.

— Včeraj ob 1. popoldne so im-portirali Polanjkota brez žene. Na-tančnejše poročilo jutri.

— Football-tekma »Ilirija I.« versus »Concordia«. S. F. K. »Ilirija« priredi danes v nedeljo ob 5. uri po-poldne ob vsakem vremenu na igri-šču v Tivoliju s svojim na novo se-stavljenim I. moštvo tekmo proti tukajšnji »Concordiji«, katere je v četrti 1. t. m. zmagala nad II. mo-štvo »Ilirije« v razmerju 5 : 2. Kot smo poročali že včeraj, je I. moštvo

igralo isti dan proti Hrvatskemu a-kademičnemu športklubu v Zagrebu. Po izjavah posameznih igralcev je moštvo pri tej tekmi vkljub rezul-tatu 9 : 1 jako mnogo pridobilo. Hr-vatski akademski športklub je nam-reč v svoji letošnji sestavi tako močan, da se ga mora šteti brez dvoma med internacionalno prvo-vrstno moštvo in naše moštvo je z ozirom na to imelo priliko, videti popolnoma nove finese in docela dru-go taktiko v igri, ter bo gotovo po-skušalo, te izkušnje uveljaviti. Upa-mo lahko upravičeno, da nam bo nudila »Ilirija« v današnji tekmi le-po kombinacijo igro in hiter tempo, ter opozarjamo slavno občinstvo, ki se zanima za šport, ponovno na to tekmo. Vstopnina znaša 40 vin., za dijake 20 vin.

— Današnja nogometna tekma Ilirija-Concordia bo imela mnogo za-nimivega. Nastopita zopet dve do-mači družbi in sicer z najboljšimi si-lami. Vstopnina je tako nizka, da ne bo treba nikomur na cesti stati. Od-rasli 40 vin. dijaki 20 vin.

— Razmere v Mostah. Splošna anarhija mora nastati v Mostah, ako se temu ne naredi konec. Že nešte-tokrat smo opisali razmere, ki se godijo tukaj v Mostah, ali do danes se temu še ni napravil niti ne en korak za blagostanje občanov sa-mih. In kdo naj bi bil prvi, ki je v to poklican, da se napravi red in mir v občini? Klerikalci so si na-pravili občinski red in volilni red za občino, uvedli so nekak posredo-valni urad, ki naj bi občane miril in med prepirajočimi tudi urejeval po-ravnave. Tako je tudi v Mostah. V tej občini imamo posredovalni urad, ki obstoja iz samih fanatičnih kle-rikalcev. Kako sodijo ti fanatični klerikalci slučaje, ki so njim politič-no nasprotni, se samo ob sebi raz-ume. Zato je tudi čisto umevno, da se taki poklici za tako porayna-vo splošno odklanjajo. In zakaj tudi ne? Polovica občinskih moščanskih svetnikov je stalo že pred kazen-skim sodnikom, ki so bili obdarova-ni nekateri tudi z občutno kaznijo. In taki možje naj bi bili potem sod-niki drugih, ko se sami največkrat pregrešijo zoper kazenske zakone? Ker jim pa to ne prinaša zaželenih uspehov, iznašli so si drugo taktiko namreč to, da napadajo, kar lepo na cesti mirne ljudi, ampak je takrat kadar ni nobenega človeka blizu (opozarjamo na slučaj Mausar Pe-klaj) tudi ta taktika se jim ne bode najbrže obnesla. Opozarjamo pa še na drug slučaj, ki v bengalični luči kaže njih lucifersko zlobnost, uničiti naprednjake oz. tiste, ki jim brez-pogojno ne uklanjajo svojega hrbta. Zasleduje se take ljudi tako dolgo, da se jih popolnoma uniči. Ali naj trpi tukaj ena sama oseba, ali cela družina to je njim popolnoma egal-no. Franc Jereb bil je skozi tri leta v službi občinskega stražnika, izvr-ševal je sploh dela, ki je za človeka, ki ima še pet čutov, nekoliko pre-več, prostega časa ni imel nikoli, vsakokrat kadar ga je rabil Ora-žem, mu je moral biti na razpolago, bil je mesoglednik in mrtvoglednik, glavno njegovo delo naj bi pa bilo, da je na Oražmovo izrecno zahte-vo moral nadzorovati naprednjake. Oražmov strogi ukaz je bil ta, da mora stražnik naznaniti vsakogar, katerega bi videl v katerem vino-toču stati, kjer se prodaja čez ulico vino. Oražem se je celo izrazil, ako se jim že drugega ne naredi, bodo imeli saj sitnosti in pota. Na tak način bi se užugali, da bi svoje naprednjaštvo kmalu opustili. Po-sebno je Oražem naročil naj se pazi na Črmeta v Mostah, Štruklja, Bri-novca in Suhadolca. Ker pa straž-nik te Oražmove krščanske usmilje-nosti ni splošnoval, da bi postal ogled-uh za občino Moste oz. za Oraž-ma samega, je bil odpuščen. Ko je uvidel Oražem, da se njegovi umazani krščanski načrti ne izvršujejo, je prišel stražnik pri njem v nemi-lost, ruval je proti njemu s svojo krščansko ljubeznijo tako dolgo, da ga je spravil popolnoma ob kruh ne le to, kakor se sploh čuje ga je Oražem pri svojih odbornikih obre-koval na tak način, da so mu odbor-niki pritrdili, da se ga takoj posadi na cesto. Nismo naklonjeni stražni-ku, ker je dokazano, da se je svoj čas res hudo potegoval za Oražma ali, ker stojimo na stališču, da pra-vica mora zmagati, je prišlo tudi do tega, da je stražnik zapustil rajše službo kakor bi pa opravljal službo denucijanta. Prihajemo pa ta slučaj tudi radi tega, da se vidi s kakšnimi sredstvi se zasleduje naprednjake v Mostah. Klerikalci se tega klanja aktivno udeležujejo, kaj to njim mar ako pade tu in tam kaka žrtev, glavno je to, da dosežejo svoj cilj, to je nadobladati naprednjake naj si to bode že v Mostah ali v Ljubljani. Lokomotive, ki stoji v kakem

kotu, se ni treba nobenemu bati, da bi ga povozila, vse drugače je z za-kurjeno polnim parom, ki se premi-ka po železni cesti tako dolgo, da pride do svojega cilja. Ako se na cesti prikaže žival, jo podere, ako se pravočasno ne izogne. Tako tudi mi, ako se nam stavijo marsikateri zapreke na potu in premagali jih bomo, ako bomo skupno in edino vozili s polnim parom. Napred-njaki v Mostah so kakor mrzla lo-škomotiva, ki stoji v kotu brez stro-jevodje in kurjača, brez para tudi se ni nobenemu bati, da bi koga povozila in prišla enkrat do svoje-ga cilja in če pride včasih kak kur-jač, da napravi nekaj dima v ob-čini, da začne potem nekaj časa smr-deti in ko se dim in smrad nekoliko polože, se kurjač tudi že spravi k svojemu počitku, in tako se napred-no delo nadaljuje, smo pa zmirom na enemu mestu, kjer smo bili. Tre-ba bo spretnih delavcev, ki bodo hodili in vozili po pravi poti, do cilja in zmage. Zatorej s polnim pa-rom naprej.

— Kinc Metropol v deželnem gledališču. Spored predstav v nede-ljo, 4. in ponedeljek, 5. maja: 1. Živ-ljenje v zim: v nordijskih gorah, (Na-ravni posnetek.) 2. Lota in Mara v penzjonatu. (Komično.) 3. Prepozen kes. (Drama.) Glavni igralci: James Gordon, Laura Sawyer, Edna May, Weick, Benjamin Wilson, 4. Srečo-nosni diamant. (Humoreska.) 5. Spo-štuj očeta. (Drama.) Samo popoldne. 6. V dnevi nesreče. (Drama.) Samo popoldne. 7. Nakit Radje. (Samo zvečer.) (Velezanimiv igrokaz v dveh delih.) 8. Kisik. (Prirodnoznan-ski film.) Samo zvečer. 9. V mišji pasti. (Velezabavna veseloigra. Ko-lorirano.) Samo zvečer. Predstave se vrše: V nedeljo: popoldne ob polu 4., polu 5., polu 6., in polu 7.; zvečer ob polu 9. V ponedeljek: zve-čer ob polu 7. in polu 9.

— Nikita v kinematografu! Ne-ki ljubljanski kinematograf je imel včeraj popoldne predstavo, na ka-teri se je slikalo Nikito kot — bol-ho. Prav idealno to ni! Kako to, da se to vrši v slovenski Ljubljani?! — Obiskovalec z dežele.

— V mestni klavnici se je od 13. aprila do 20. aprila t. l. zaklalo: 69 volov, 7 bikov, 9 krav, 128 pra-šičev, 141 telet, 68 kostrumov, 192 kozličev. Vpeljana mesa je bilo 174 kg. Zaklane živine se je vpelja-lo: 3 prašiči, 123 telet, 124 kozličev. Opomnja: 7 goved z malim zobom.

— Izgubilo se je v Spodnji Šiški na Keldvorski cesti v noči med 3. in 4. majem: Kolo, novi čevlji in siv klobuk. Pošten najditelj naj odda o-menjene stvari proti nagradi v Spo-dnji Šiški, Kavškova ulica št. 108.

— Umrl so v Ljubljani: Marija Milač, zasebnica, 65 let. — Marija Ošaben, hči skladiščnega delavca južne železnice, 8 dni. — Franc Ce-bular, sin hišnega posestnika, 17 mesecev. — Matevž Sušnik, dela-vec, 44 let. — Marija Hutter, dnina-rica, 75 let.

— Kolo ukraden. Včeraj po-poldne je bilo poštnemu slugi Iva-nu Čehu ukraden na Mestnem trgu kolo Styria, vredno 100 K.

— Mestna zastavljavnica na-znanja, da se vrši tamesečna draž-ba v marcu 1912 zastavljenih dra-gocenosti (zlatnine, srebrnine in dra-guljev) in v maju 1912 zastavljenih efektov (blaga, perila, strojev, ko-les itd.) v četrtek dne 8. t. m. od 8. do 12. ure popoldne v uradnih prostorih. Prečna ulica št. 2.

— Ljubljanska kreditna banka. V mesecu aprilu vložilo se je na knjižice in na tekoči račun 2.021.085 kron 20 vin., dvignilo pa 1.637.558 K 86 vin. Stanje koncem aprila 1913 14.772.171 K 29 vin.

— Kinematograf »Ideal«. Grof Montecristo, ta sijajna ameriška drama je privabila mnogo občinstva v kino-Ideal. Občudovala se je tudi popoldanska drama »Med polu 5. in 5. uro«. Tudi ostale točke so prvo-vrstne. V torek »Črna grofica« z Mad. Robinne najlepšo žensko Fran-cije v glavni vlogi.

— Senzacionalno razkazova-nje. Dražestnih šivalnih del vabi se-daj one dame, ki se zanimajo za praktično uporabo šivalnih strojev, za nekaj minut pred razložbeno ok-no tukajšnje prodajalne Singer Ko., del. družba za šivalne stroje v Ljubljani, Sv. Petra cesta 4, da si ogledajo stvar. Tam se pred očmi občin-stva na novem »66« rodbinskem šivalnem stroju izdelujejo čudolepi rabilni predmeti, katerih izvržba se v hvalo praktičnim aparatom, ki so stroju pridodani, zgotovijo v nekaj minutah. Občudovanja vredni je za-znamovalec gub, kateri napravljata tako enakomerne gube, kakor se z roko nikdar ne dosežejo, med tem ko kodrač (kravčar) obenem, ko blago kodra, dela brezhibne plise-gube, in jih istočasno prišiva. Dalje

se lahko opazuje točno delovanje obrobilnega aparata kakor tudi premakljivega robilca, kateri zadnji hitro in lahko napravljajo rob in obnem prišiva čipke. Kratkočasno je tudi gledati tvoritev črt, ki jih riše podložilec. Tako se napravi v čudo kratkem času nočna čepica z plis-gubami, robčki in čipkami povsem na tem stroju. Pred očmi gledalca nastanejo avbice in otroške obleke z dražestnimi našivji, ki vzbujajo radost mladim materam. Čajni predpasniki, ovrtniki, bluze, čipkasti klobočki in veliko drugih lepih in potrebnih predmetov, ki kažejo kako točno deluje Singerjev »66« stroj z njegovimi praktičnimi aparati, zgotovijo se v najkrajšem času. Pri tem se uporaba aparatov, ki ne zahtevajo nobene posebne ročnosti, kaj lahko in v kratkem času pričin in je trdka Singer radevolje pripravljena vsaki kupovalki uporabo teh aparatov pokazati in jo podučiti. Da Singerjev »66« stroj poleg izvrstnega šivanja tudi maši (štofa) in veže, to je pač splošno znano in zato je umevno, da je vsake dame najsrčnejša želja, imeti Singerjev »66« šivalni stroj, ki se dejanski lahko imenuje najpopolnejši rodbinski šivalni stroj sedanosti.

Trst.

Vsi moramo jesti. Ed. Weiger, star 29 let iz Galicije, strojnik je bil že štiri leta uslužben pri državni železnici kot strojevodja. Predno je prišel k državni železnici, je bil v službi na nekem parniku. Ker mu tam ni prijala služba, je naprosil ravnateljstvo državne železnice, naj ga sprejme v službo. Ravnateljstvo ga je sprejelo, posebno zato, ker ga je podpiral višji nadzornik parnih strojev, inženir Avgust Neuhuber, ki ima svoj urad na ravnateljstvu drž. železnice v ulici Giorgio Galathi št. 9., nasproti »Nar. domu«. — Kakor že povedano je bil Weiger že štiri leta pri državni železnici, in čeprav so mu obljubili, da dobi dobro mesto (drugače bi bil ostal Weiger v prejšnji službi) in da bo kmalu stalno nameščen, je bil vsa štiri leta kot praktikant. V zadnjem času pa je Weiger upal, da postane vendar enkrat stalno nameščen, a prišlo je zanj bridko razočaranje: namesto definitivnega imenovanja so ga menda odslovili brez povoda. Ko je izvedel Weiger za ta usodni sklep ravnateljstva drž. železnice, je bil ves poparjen in razburjen. Ni vedel, kaj naj stori, kam naj se obrne. Napisal je prošnjo za zopetni sprejem v službo k drž. železnici in jo je nesel v pondeljek na ravnateljstvo državnih železnic. Podal se je s prošnjo k inženirju Neuhuberju. Inženir je prejel prošnjo, a ko je izvedel, kaj hoče Weiger, se je namrdnil in je odgovarjal zelo indiferno. Ta malomarnost je spravila Weigerja do obupa. Razburil se je in je vzkipe. Iz žepa je potegnil samokres browning in oddal je na inženirja strel. — Prestrašen se je umaknil inženir in je skočil v stran; krogla je šla mimo vratu; le majhno prasko mu je narisala na koži. Strel je privabil iz sosednjih sob druge uradnike, in ti so planili na Weigerja ter so ga razorožili. — Prišle so poklicane straže, ki so odpelale Weigerja na policijo, kjer je bil zaslišán. Na policiji je izpovedal to, kar smo zapisali v začetku. — Weigerjevi predstojniki so se izrazili, da je ta človek slabega, nasilnega obnašanja, ravno zato da je bil toliko časa praktikant in naposled odstavljen. — Seveda. Vsak človek ve, da vrana vrani oči ne izkljuje; prav lahko verjetno je, da pretirava Weigerjevo obnašanje, samo zato, da bi bili sami čistejši. Nam se zdi, da ni treba imeti človeka dolga štiri leta na poskušnji, da se ga spozna. Morda pa je mnenje gospodov pri ravnateljstvu, da je treba človeka najprej dobro sestradati, in če se kot gladen pokaže potrebnjivega in do tal priklonjenega in udanega, je še le »tauglich«. — Ravno pri državni železnici se godijo nižjim (na vsak način nižjim, ker ti niso plemeniti) uslužbencem velike krivice, ker morajo ti reveži čakati po pet in še več let, predno so imenovani definitivno, in to s tako nizkimi plačami, da morajo trpeti pomanjkanje v tej silni draginji. Kaj te gos-pode, ki se mastijo z velikimi plačami iz državnih blagajn, katerih dotoki imajo svoj izvor v žuljih proletariata, kaj te gos-pode briga, čeprav poginejo ti siromaki, saj so le delavci.

Zadnji odmev onega groznega dejanja, ki ga je izvršil Franc Slager, o katerem je »Dan« že večkrat pisal, je, da je prišla iz bolnišnice Slagerjeva tašča M. Vianello, katera je bila zabodena v pljuča z nožem. Vianello še ni dovolj trdna, vendar pa so jo izpustili iz bolnišnice, ker je popolnoma izven nevarnosti.

Trst.
Vsi moramo jesti. Ed. Weiger, star 29 let iz Galicije, strojnik je bil že štiri leta uslužben pri državni železnici kot strojevodja. Predno je prišel k državni železnici, je bil v službi na nekem parniku. Ker mu tam ni prijala služba, je naprosil ravnateljstvo državne železnice, naj ga sprejme v službo. Ravnateljstvo ga je sprejelo, posebno zato, ker ga je podpiral višji nadzornik parnih strojev, inženir Avgust Neuhuber, ki ima svoj urad na ravnateljstvu drž. železnice v ulici Giorgio Galathi št. 9., nasproti »Nar. domu«. — Kakor že povedano je bil Weiger že štiri leta pri državni železnici, in čeprav so mu obljubili, da dobi dobro mesto (drugače bi bil ostal Weiger v prejšnji službi) in da bo kmalu stalno nameščen, je bil vsa štiri leta kot praktikant. V zadnjem času pa je Weiger upal, da postane vendar enkrat stalno nameščen, a prišlo je zanj bridko razočaranje: namesto definitivnega imenovanja so ga menda odslovili brez povoda. Ko je izvedel Weiger za ta usodni sklep ravnateljstva drž. železnice, je bil ves poparjen in razburjen. Ni vedel, kaj naj stori, kam naj se obrne. Napisal je prošnjo za zopetni sprejem v službo k drž. železnici in jo je nesel v pondeljek na ravnateljstvo državnih železnic. Podal se je s prošnjo k inženirju Neuhuberju. Inženir je prejel prošnjo, a ko je izvedel, kaj hoče Weiger, se je namrdnil in je odgovarjal zelo indiferno. Ta malomarnost je spravila Weigerja do obupa. Razburil se je in je vzkipe. Iz žepa je potegnil samokres browning in oddal je na inženirja strel. — Prestrašen se je umaknil inženir in je skočil v stran; krogla je šla mimo vratu; le majhno prasko mu je narisala na koži. Strel je privabil iz sosednjih sob druge uradnike, in ti so planili na Weigerja ter so ga razorožili. — Prišle so poklicane straže, ki so odpelale Weigerja na policijo, kjer je bil zaslišán. Na policiji je izpovedal to, kar smo zapisali v začetku. — Weigerjevi predstojniki so se izrazili, da je ta človek slabega, nasilnega obnašanja, ravno zato da je bil toliko časa praktikant in naposled odstavljen. — Seveda. Vsak človek ve, da vrana vrani oči ne izkljuje; prav lahko verjetno je, da pretirava Weigerjevo obnašanje, samo zato, da bi bili sami čistejši. Nam se zdi, da ni treba imeti človeka dolga štiri leta na poskušnji, da se ga spozna. Morda pa je mnenje gospodov pri ravnateljstvu, da je treba človeka najprej dobro sestradati, in če se kot gladen pokaže potrebnjivega in do tal priklonjenega in udanega, je še le »tauglich«. — Ravno pri državni železnici se godijo nižjim (na vsak način nižjim, ker ti niso plemeniti) uslužbencem velike krivice, ker morajo ti reveži čakati po pet in še več let, predno so imenovani definitivno, in to s tako nizkimi plačami, da morajo trpeti pomanjkanje v tej silni draginji. Kaj te gos-pode, ki se mastijo z velikimi plačami iz državnih blagajn, katerih dotoki imajo svoj izvor v žuljih proletariata, kaj te gos-pode briga, čeprav poginejo ti siromaki, saj so le delavci.

Zadnji odmev onega groznega dejanja, ki ga je izvršil Franc Slager, o katerem je »Dan« že večkrat pisal, je, da je prišla iz bolnišnice Slagerjeva tašča M. Vianello, katera je bila zabodena v pljuča z nožem. Vianello še ni dovolj trdna, vendar pa so jo izpustili iz bolnišnice, ker je popolnoma izven nevarnosti.

Srake v kinematografih. V pondeljek je bila ukradena Adalgizi Pagliaro, stari 12 let, zlata ura. Ukradena je bila v kinematografu »Bull-fallo Bill«. Približno v istem času v nedeljo je bila ukradena tudi Ida Derin, stanujoča v ulici Navali 44. Izginila ji je zlata svetinja v vrednosti 50 K. Ukradena je bila v kinematografu »Eden«. — Obiskovalci kinematografov: pozor na tatove.

Dirka za tatovom. 32krat kaznovan. Mihael Cotar ima gostilno v ulici S. Michele št. 12. Navadno je ostal ves dan v gostilni, v pondeljek pa se je lotil zaspanec, zato je sklenil, da gre domov, da malo poleži. Šel je torej iz gostilne »S. Giusto« in se je podal na stanovanje št. 21, tudi v ulici S. Michele. Ko je prišel v vežo svoje-ga stanovanja, je pogledal malce debelo, ko je zagledal pred vratmi svojega stanovanja človeka, ki je odpiral ravno vrata. V roki je imel neko vlomilno orodje; na vratih pa ni bilo več ključavnice. Krčmar Cotar, ki je močan mož, in ni prav nič »čotast«, je pristopil k neznanemu vlomilcu in ga je z vso silo pograbil za vrat in ga je potegnil s seboj na ulico, da bi ga izročil kakemu stražarju. Slučajno (navadno je ta slučajno skoro vedno, kadar ima človek nujno potrebo) ni bilo v bližini nobenega stražarja in Cotar ni vedel, kaj naj bi počel s človečetom, katerega je držal še vedno trdno za vrat. Prav posebno lepe »figure« mu ni delal, zakaj vlomilec je bil majhen in grbast. — Mimo je prišel neki vojak bosnjaškega polka in Cotar ga je poklical k sebi in mu je izročil grbca. Vojak ga, ki je Hrvat, ni razumel, kaj mu pripoveduje krčmar v tržaškem italijanskem dialektu, zato je izpustil grbca, ki je hitro popihljal čez ulice. Krčmar pa je hitel za njim in je kričal, naj primejo tatu. — Iz bližnje šole so ravno prihajali učenci iz šole, in cela tropa je ušla za vlomilcem. Učencem se je pridružilo tudi nekoliko straž. Vse je drvelo. Grbec pa je imel izredno dobre noge. Vsem zasledovalcem je ubežal in je izginil. Straže pa so preiskale ves onj kraj, kamor bi bil moral grbec izginiti in posrečilo se jim je, da so ga našli v bližnji gostilni in sicer na stranišču, kjer je ravno metal od sebe na spodnji svet razna vlomilna orodja, ki jih je pri sebi imel. — Pripeljan je bil na policijo. Ta človek je policiji že dobro poznan. Imenuje se T. Carletti, star 30 let. Zanimivo je, da je bil ta človek že 32krat kaznovan zaradi raznih tatvin.

Padel je iz višine 7 metrov. Angel Vizontin, star 52 let, stanujoč v ulici degli Armeni št. 1, doma iz Trviža, je padel pri Sv. Soboti z nekega odra, kjer je bil na delu, in je obležal nezavesten na tleh. Z avtomobilom so ga prepeljali v mestno bolnišnico. Pretresel si je mo-zgane in dobil razne druge notranje poškodbe.

Društva.

»Sokol I.« vabi bratsko članstvo in drugo cenjeno občinstvo k svojemu pešizletu, ki se vrši danes v nedeljo dne 4. maja popoldan čez Golovec v Skofeljo. Bratje v kroju se zbirajo ob polu 2. v društvenem lokalu, vsi drugi pa pri Karlovskem mostu. Za obilo udeležbo se priporoča odbor.

»Dramatični odsek «Sokola» v Litiji gostuje danes dne 4. maja 1913 ob 8. uri zvečer v dvorani »Sokol-skega doma« v Zagorju ob Savi v velezbavni burki »On in njegova sestra«.

Popravek.

Z ozirom na članka »Odrpito pismo na c. kr. deželno sodišče, oziroma širši javnosti« v št. 469 in 477 Vašega lista »Dan« blagovolite v smislu § 19. tiskovnega zakona sprejeti v navedeni list sledeči popravek: Ni res, da sem bil pošteno plačan za zastopanje Plankarja, res pa je, da mi navedeni že od aprila 1910 ni plačal niti belica za zastopanje. Ni res, da sem leta 1910 zvedel od nekod, da je Plankar kupil dve posestvi na Stajerskem pri Belih vodah; res pa je, da mi je Plankar sam dne 27. aprila 1910 obenem s prošnjo za izposlovanje posojila o tej kupčiji povedal.

Ni res, da je Plankar vse moje odredbe in nasvete spolnjeval, nasprotno je res, da jaz Plankarju sploh nikakih odredb dajal nisem, mojih nasvetov pa Plankar nikdar upošteval ni.

Ni res, da sem se jaz, predno sem v kompanijo s Plankarjem stopil, sam kakor tudi po zvedenih natančno prepiral o njegovih posestvih in sem si bil v svesti, da bo de podjetje jako plodonosno. Res je namreč, da se po izvedenih o Plankarjevih posestvih sploh nikdar ope-

pričal nisem. Res je nadalje, da sem vže po površnem vpogledu prišel do prepričanja o nerentabilnosti Plankarjevega podjetja, ter je tudi res, da sploh nikdar s Plankarjem v kompanijo stopil nisem.

Ni res, da sva si dne 29. junija 1910 o priliki oglada posestva na Stajerskem s Plankarjem bratsko segla v roke v znamenje, da postaneva družabnika. Resnično je le dejstvo, da sem si ogledal dne 29. junija 1910 posestvo na Stajerskem, da si takrat s Plankarjem na nikak način nisva segla v roke in torej ob tej priliki Plankarjev družabnik postal nisem.

Ni res, da sem dal Plankarju na vrednost 100.000 K mal predujem, res pa je, da sem se angažiral za Plankarja že do septembra 1910 za okroglo 60.000 K.

Ni res, da je Plankar mirno čakal in mi vse prepustil radi moje zahtevne, da bo stvar dobičkanosna, da sem ga jaz pripravil ob posestvo, kredit in ugled; res pa je, da jaz Plankarju o dobičkanosti podjetja nikdar nič zatrejal nisem, da meni Plankar ničesar ni prepustil in je vse delal in ukrepal po svoji glavi in svoji volji; odgovarja tudi resnici, da so Plankarju drugi upniki prodali posestvo na Belih vodah. Ni res, da sem se jaz s Plankarjem denarjem obogatel, nasprotno resnici odgovarja dejstvo, da sem jaz v nevarnosti, pogubiti večji del svojega imetja, ako se ne posreči ugodna prodaja vseh Plankarjevih posestev.

Ni res, da sem vabil Plankarja v svojo pisarno po 6. uri zvečer ali pa ob nedeljah in praznikih, da nisva bila motena; res pa je, da me je Plankar brez vsakega mojega povabila ob vsakem času tudi ob nedeljah in praznikih obiskoval.

Dr. Franc Poček, mp.

Popravek.

Z ozirom na članek »Odrpito pismo na c. kr. deželno sodišče, oziroma širši javnosti« v št. 478 Vašega lista »Dan« blagovolite v smislu § 19. tiskovnega zakona sprejeti v navedeni list sledeči popravek:

Ni res, da se je P. spozabil in meni verjel, da sem jaz vedno za pijačo dajal, da sem se oklepal na vse pretege P., da se ni mogel ubraniti mojih sirenskih sladkih, mamljivih besedi, res pa je, da se P. ni spozabil, da meni ni verjel, da jaz nisem za pijačo dajal, da se ga jaz nisem oklepal, da se je P. lahko vbranih mojih besedi.

Ni res, da sem prišel vedno osebno o P. naročiti kočijo, da sem rekel: »Boste yže dobro zaslužili«, res pa je, da nisem prišel vedno osebno naročiti ter da sem vse pošteno, brez ugovora odšel, vendar ne le do usodepolnega trenotka, marveč vedno.

Ni res, da je bil P. persona gratis-sima, da sem se ponižal in dobro za pijačo dajal, res pa je, da je bil P. moj navdarev, klient, da se nisem ponižal, in da nisem za pijačo dajal.

Ni res, da sem P. na led speljal, da se na njegovih sadovih grem, da on pomanjkanja in žalosti gineva in da še več drugih plaka in zdihuje, ker jih je usoda dovedla v mojo bližino, res pa je, da jaz P. nisem na led speljal, da se ne grem ob njegovih sadovih, da ne gineva pomanjkanja in žalosti in da nihče ne plače in zdihuje, ki ga je usoda dovedla v mojo bližino.

Ni res, da se jaz šopirim na P. posestvih, in da je P. radi mene ob vse svoje imetje, res pa je, da se jaz ne šopirim na Plankarjevih posestvih in da isti radi mene ni ob svoje imetje.

Ni res, da sem jaz iz koristolovstva človeka zapeljal, da je P. žena umrla vsled grimnosti, res pa je, da jaz človeka nisem zapeljal in da je žena P. umrla vsled prestalih operacij.

Ni res, da sem se hotel vtikati v gospodarske stvari, res pa je, da se nisem vtikal.

Ni res, da sva se dogovorila in obljubila, da prispevam takoj polovico t. j. 38.000 K in da sem se bahal, da je pri nas dosti denarja, res pa je, da se to ni govorilo in da se nisem bahal.

Ni res, da sem v obrokih odšel le 2000 K, res pa je, da sem za P. iz svojega plačal že nad 40.000 K.

Ni res, da P. ni vedel, kako sploh stvar izgleda, res pa je, da je vse dobro vedel.

Ni res, da je P. pri sodnji zvedel, da ima dični kompanjon dr. Poček neko pogodbo ali listino s P. podpisom, v znesku 15.000 K, res pa je, da jaz take listine nimam, da P. res take listine ni podpisal in da tudi res ni sprejel od mene 15.000 K.

Ni res, da je P. podpisal večkrat carta bianca, res pa je, da P. ni nikdar podpisal bele pole.

Dr. Fran Poček, mp.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

Okupacija Albanije. Italija zasede Valono. Izjemno stanje v Bosni in Hercegovini. Rusija grozi s poojstritvijo krize.

OKUPACIJA ALBANIJE ŽE SKLENJENA.

Praga, 3. maja. »Narodni listy« poročajo iz Dunaja, da sta Avstrija in Italija principelno že sklenili, da Albanijo okupirata, to pa ne toliko radi Skadra, ampak radi proklamacije Essad paše in imenovanja nove vlade v Valoni.

Budimpešta, 3. maja. »Az Est« poroča v posebni izdaji, da pripravljata Avstro-Ogrska in Italija kazensko ekspedicijo v Albanijo. Na današnji avdienci, da je cesar odobril predloge načelnika generalnega štaba Konrada Hötendorfa in podpisal tozadevne odloke. Ta ekspedicija bo popolnoma ločena od skaderske zadeve in je le posledica nemirov in nereda v Albaniji.

IZJEMNO STANJE V BOSNI IN HERCEGOVINI.

Sarajevo, 3. maja. Danes razglašeno je nad Bosno in Hercegovino izjemno stanje.

IZREDNE DOLOČBE V JUŽNIH AVSTRIJSKIH DEŽELAH.

Dunaj, 3. maja. Nad Dalmacijo je proglašeno izjemno stanje; v ostalih deželah se vpeljejo izredne določbe.

»REICHSPÖSTA« ŠČUVA IN LAŽE

Dunaj, 3. maja. Glasilo krščanskih socialcev prinaša dolge popise utrjevanja Črne Gore proti sovražnikom. Na prvi hip je jasno, da je vse izmišljeno in da ima vsa pisava namen stvar pospešiti: »Reichspösta« tudi laže, da je prebivalstvo ogorčeno na Berchtoldov astrijskega zunanlega ministra, zato, ker odlaša z vojsko proti Črni Gori, češ, da se Avstrija s tem ponižuje in da je to strahopetnost. Ba je znači to pisanje, da je med Berchtoldom in načelnikom generalnega štaba nastal spor.

Pisanje »Reichspöste« je svinjsko lažljivo in hujskajoče, prebivalstvo ni prav nič ogorčeno in tudi o strahopetnosti ne more biti govora, nasprotno s svojo umerjenostjo pridobi Avstrija več na Balkanu, kot se pridobi s pisavo »Reichspöste«. Krščanski socialci bi menda radi, da bi prišlo do križarske vojske med kristjani.

VELESILE ČRNI GORI.

London, 3. maja. »Times« poročajo: Velesile so podelile svojim poslanikom na Cetinju instrukcije, naj Črni Gori sporoče, da ji bodo velesile, ako Skader do pondeljka izprazni, priznane gospodarske ugodnosti. Ako ne, ne bo o gospodarskih kompenzacijah govora in bodo velesile primorane. Črno Goro s silo iz Skadra spraviti.

TUDI ŽIDOVSKA »PREŠA« ŠUNTA.

Dunaj, 3. maja. Čifutska »Preša« prinaša lažnjive vesti, da se obcezuje tudi Srbija proti Avstriji. Vest je hudobno lažnjiva. Resnica je, da Srbija Črni Gori prigovarja, da se vda zahtevi Evrope in da ji na to odstopi sama nekoliko zemljišča, kot odškodnino za Skader.

RUSIJA GROZI Z POOJSTRITVIJO KRIZE.

Frankobrod, 3. maja. »Frankfurter Zeitung« poroča, da bo zahtevala Rusija od Avstrije in Italije izjavo, da bo okupacija Albanije samo provizorična. Če bi Avstrija in Italija tega zagotovila, ne dali, je računati s silno poojstritvijo krize.

ESSAD PAŠI TELEGRAFIRAJO.

Cetinje, 3. maja. Tukaj dohaja veliko pozdravnih brzojav za Essad pašo, zlasti iz Peterburga, Moskve in Belgrada. Essad paša je v živahni brzojavni zvezi s Porto v Carigradu. V Cetinju je organizirana posebna korespondenčna služba z Essad pašo.

BOLGARSKO »KAVALIRSTVO«.

Belgrad, 2. maja. »Samouprava« priobčuje to-le: Solijski »Dnevnik« je v četrtkovni številki pod naslovom »Srbski prestolonaslednik — ubijalec« prinesel poročilo, da je srbski prestolonaslednik v glavni ulici Skoplja vprašal neko deklico, da-li je Srbkinja. Ko mu je deklica odgovorila, da je Bolgarka, jo je prestolonaslednik dvakrat udaril po licu. O tem dogodku pa je prišlo v Sofijo uradno obvestilo in so bili o njem obveščeni tudi zunanji korespondenti. »Samouprava« dodaje: Ako solijski »Dnevnik« z zanesljivimi dokazi podpre točnost in resničnost te vesti, potem bo Srbija odstopila ne le od vsake zahteve po spornih teritorijih, nego od vseh teritorijev, ki so bili v tej vojni zavzeti. Ako pa »Dnevnik« tega ne bi mogel storiti, potem si bodo iskreni in poštenu prijatelji balkanske zveze v Bulgariji, Rusiji, Angliji in Franciji lahko na jasnem, kakšno stališče zavzemajo nasproti balkanski zvezi posameznih bulgarskih listi in kako pravična mora biti stvar, za katero se bore s takimi sredstvi. V belgrajskih krogih se vse čudi, da se more v Soliju, kjer imajo jako čuječo cenzuro, taka stvar obelodaniti, medtem ko je bilo v zadnjem času v Srbiji, kjer ni cenzure, zaplenjenih več listov, ki so nedostojno pisali proti Avstriji.

DŽAVID PAŠA V VALONI.

Trst, 3. maja. Iz Valone poročajo, da je Džavid paša zasedel celo južno Albanijo do reke Skumbe in Valono samo.

PO SKLEPU LISTA.

Dunaj, 3. maja. Justično ministrstvo je odredilo, posnemajoč naredbo ministrstva za uk in bogočastje, ki je odredilo svoj čas, da se morajo v gotovih presledkih vsi šolski otroci po nalašč zato nastavljenih zdravniških preiskati, da naj se tudi justični uradniki, zlasti pa državni pravdniki najmanj po dvakrat na leto temeljito preiščejo po sodnih zdravniških. Povod tej nad vse modri odredbi so dale zadnji čas tako pogostoma se ponavljajoče konfiskacije ljubljanskega državnega pravdnštva.

Odgovorni urednik Radivoj Korene, Last in tisk »Učiteljske Tiskarne«.

Mali oglasi.

Beseda 5 vinarjev. Najmanjši znesek 50 vinarjev. Pismenim vprašanjem je priložiti znamko 20 vinarjev. — Pri malih oglašitvah ni nič popusta in se plačujejo naprej; zunanji inserenti v znakmah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri zvečer.

Glasovirje, pianine, avtomate, gramofone, plošče prodaja, uglašuje, popravila solidno Josip Oblak, Ljubljana-Gilence 92.

Cenjenim obiskovalcem Trsta se priporoča prenočišče v hotelu H. Kosič, ulica Carradori št. 15. Cene nizke. — Skupno več dijakov, najnižja cena.

Stanovanje, obstoječe iz dveh ali treh sob, in če mogoče z nekoliko vrta se išče za avgustov termin. Ponudbe z navedbo stanarine se prisi pod P. F. na »Prvo anončno pisarno«.

Kdor si želi nabaviti nagrobni spomenik, si naj ogleda zalogo pri Sv. Križu (novo pokopališče v Ljubljani), kjer vam najceneje in s solidnim delom postreže domača tvrdka Fr. Kunavar, kamnosek.

Udobno stanovanje, obstoječe iz 3 sob, kuhinje in porabe vrta v Rožni dolini št. 217, se odda za avgust. Natančneje: Kunc, fotograf, Wolfova ulica. 369-2

Izdelaevalec čepic Feliks Žagar, Stari trg 32 (postajališče električne železnice. 347—2

Gospod se sprejme na hrano, Stari trg št. 12, II. nadstropje.

Iščem mesta hišnika, Cenjene ponudbe na »Prvo anončno pisarno.

Pošljite naročnino, ako je še niste!

Rajmund Bizjak

urar in zlatar TRST

Campo S. Giacomo 4.

Velika zaloga žepnih in stenskih ur, regulatorjev in budilk prvo vrstnih tovarn. Velika izbira urarskih potrebščin.